

Setanta-tres dies
amb el pare

Isidre Grau

Editorial Trípole

TRÍPODE

Títol original: *Setanta-tres dies amb el pare*

Primera edició: octubre de 2021

© Isidre Grau

© D'aquesta edició: Edicions Tríode, SL

Carrer Aribau, 114, entl.4a Barcelona, 08036

www.tripode.cat

Instagram: www.instagram.com/editorialtripode/

Facebook: www.facebook.com/TripodeEditorial/

Twitter: www.twitter.com/Ed_Tripode

Disseny i maquetació: Elma Presas

Correcció: Helena Batlle

Impressió: DC Plus. Sant Andreu de la Barca

Impressió a Catalunya

ISBN: 978-84-123920-7-4

Dipòsit legal: B 16544-2021

Tots els drets reservats. Si voleu fotocopiar legalment parts d'aquest llibre, us podeu dirigir a CEDRO (cedrocat@cedro.org o 932720445)

PRÒLEG

Aquesta bella novel·la d'Isidre Grau se centra en la vida de dos personatges, obligats a conviure en un espai solitari més de dos mesos. Són temps difícils, durant la Guerra Civil espanyola, i la situació és tan versemblant, que bastants lectors hi reconeixeran històries similars, però que no gaires obres literàries han abordat entre nosaltres.

La novel·la comença amb dues parts breus, «Pou de silencis» i «El dolor que ens tomba», que són un pròleg i l'inici de l'argument, on cada personatge queda situat abans del gruix principal de la història.

Un pare en la plenitud de força, traça i enginy, un lloc aïllat a la muntanya, i un fill de deu anys, tots dos amb el dol sagnant del fill i germà respectivament, Valeri, assassinat a causa de la seva ideologia, al poble on vivia la família sencera. La por els ha aconsellat deixar la casa de pagès on vivien. Al dol profund, s'hi afegeix la pena de l'absència de l'esposa i mare, que es queda a casa.

Separats per la distància dels afectes, destinats a entendre's per necessitat, és la intel·ligència i la capacitat de reflexió del protagonista infant, que creix ràpidament, la que aconsegueix estendre tot de ponts d'entesa amb el seu pare, el qual, a poc a poc, els va fixant damunt de l'abisme de dolor, ràbia i malaptesa en què es troba submergit.

La història destaca per la intensitat que les dificultats de tota mena, els personatges inesperats, les petites aventures enmig d'una Natura sobirana, imprimeixen a tots dos protagonistes. Està dotada d'una gran agilitat narrativa, a què contribueixen els capítols breus, cada un amb el seu títol.

L'argument subratlla la prova de foc, com se sol dir, que imprimirà caràcter en el protagonista, el fill, sotmès a una formació obligada, on descobrirà les seves capacitats en les feines que haurà d'aprendre al costat d'un mestre exigent, molt sovint silenciós, de vegades intractable. El seu pare.

La darrera part de la novel·la, «El llarg després», arrodoneix la història aportant una perspectiva més àmplia i llarga que aquests només setanta-tres dies, per bé que són únics i marcaran totes dues vides per sempre.

Isidre Grau ens lliura una història intensa, basada en un cas verídic, que es llegeix amb gust i manté l'interès del lector fins al final.

Maria Barbal

*A José Arbués Possat,
que em va donar les bases d'una història
que després he fet meva molt lliurement*

0

UN POU DE SILENCIS

A la mare només li havies de donar un fil de res, una punta de l'argument, i ella et reconstruïa la història sencera. Descabdellava tot el que havia passat, o almenys tal com li havia arribat a les orelles, tant si era un cas relacionat amb la nostra família —els vius o fins un parell de generacions enrere— com amb els assumptes tèrbols del veïnat. Quan ella entrava en un tema, s'hi reconcentrava tant que era com si deixés d'estar davant nostre. Se li ennuvolava la vista, amb una brillantor aquosa als ulls, com si el que veïés dins la bola dels records l'encegúés, i desgranava les paraules, sense presses, igual que una font de raig tranquil. A tot estirar, feia alguna parada breu, com si li hagués entrat aire a la canonada dels pensaments i necessités endreçar-los millor. I la veritat és que totes les seves paraules es feien escoltar, tant perquè eren amenes com perquè els altres estàvem segurs que al final lligaria tot i ens mantenia pendants d'aclarir els punts foscos. Encara que no sé pas què ens atrapava més, si la gràcia de la història o el poder dels detalls. Ens tenia embadalits i, sobretot en Valeri, el meu germà gran, molt de la broma, l'acabava aplaudint per arrodonir la peça: «Mare, ets un pou de memòria, per què no ho escrius?», li solia dir, i ella tan contenta. Llàstima que ella no era d'escriure.

Si érem a taula, el pare només l'aplaudia amb els ulls, obrint-los i tancant-los un parell de vegades seguides, o, si el cas tant s'ho mereixia, amb un esclafit de llengua, com qui agraeix un bon àpat. No era pas que ell no tingués memòria, sinó que no la feia servir d'aquella manera. Això no impedia que en alguns moments del relat ell es permetés interrompre-la per fer alguna puntualització. Podia ser un error d'informació, una qüestió de punt de vista o un simple afegiment de matisos. Amb les seves precisions de notari, ens demostrava que ell també estava al corrent de tot, que tal vegada ens hauria pogut explicar la mateixa història, ves a saber amb quina altra versió —probablement carregada de més gravetat. Però això no passava mai, ni se'ns acudia demanar-l'hi, perquè ja sabíem que ell no estava fet per a aquella classe d'expansions.

Ell estava fet per treballar de sol a sol, per tornar a casa baldat i trobar-se el plat a taula. Sí que tenia orelles per a tot, fins per a les coses que semblava no escoltar. Tan sols que rarament tenia res a dir. Ara que el recordo amb aquella dignitat que presidia la taula, o amb la discreció que anava amunt i avall, estaria per dir-li: «Pare, eres un pou de silencis».

És clar que de vegades arriba un moment que els pous més resistents, els més endurits pels anys, s'esquerden. Aleshores és quan la memòria comença a vessar, de vegades amb una força inaudita.

No ho dic perquè sí. El pare es va morir el 27 de novembre del 1975, als noranta anys, conseqüent fins als penúltims moments amb el seu caràcter impenetrable. La mare se n'havia anat dos anys abans, malgrat que estava obsessionada per sobreviure-li. «No sé què faria aquest home sense mi, si li ho has de posar tot al davant», solia dir. Quan ella va faltar, ell no volia pas moure's del pis, però vam insistir perquè vingués a casa nostra, una torre prou ampla per disposar de molta independència i d'una noia que l'atenia.

Van ser dos anys de bon record, amb l'al·licient de veure com se sabia organitzar prou bé la vida. S'havia adaptat a la rutina de les llargues passejades a primera hora del matí i a les trobades de tarda amb els amics al casal de barri. Sense fer cap soroll, havia capgirat els seus hàbits. Continuava sent l'home sobri, impassible, que rarament s'apartava del seu guió, però de cop ens sorprenia amb una conversa que s'havia anat fent tan interessant com les seves noves curiositats per tot el que passava al món. S'havia convertit en un ancià de bona presència, amable, educat, a qui ningú solia endevinar-li tota una vida de treball a la terra.

Els mals li van venir de sobte. Que si unes molèsties abdominals, que si un cansament exagerat després de les caminades. En poques setmanes li van diagnosticar un càncer de còlon de mal pronòstic. Els metges no eren partidaris d'intervenir-lo i ell mateix, amb aquella nova presència d'esperit, va fer-ho tot més fàcil. «No he passat mai per un quiròfan, no

voldreu pas que ara perdi aquest privilegi», ens va engaltar amb el seu somriure més assenyat.

A la clínica s'havien compromès a no deixar-lo patir i va passar les dues darreres setmanes a la unitat de cures paliatives. Estava sol en una habitació i quan l'anàvem a veure ens desconcertava amb tanta lucidesa i amb una loquacitat que ens venia de nou. Les infermeres eren les primeres d'admirar-se per les històries que els explicava mentre el canviaven o li donaven la medicació. Destacaven la seva vitalitat i fins i tot un punt d'humor que, almenys a mi, m'havia passat desapercebut.

És veritat que ara em torna la sornegueria, fins i tot la mordacitat, amb què aquells dies ens preguntava per l'evolució clínica de Franco. «Veus, ara no li canviaria pas el lloc», recordo que va saltar una de les tardes d'aquella llarga agonia, i quan el 20 de novembre li vaig poder dir que el dictador ja s'havia mort, llavors sí que va treure el seu somriure més punyeter, va respirar fondo i la va deixar anar: «Veus que bé, ara ja me'n puc anar tranquil».

Semblava més animat —cada dia feia més bromes amb les infermeres i les auxiliars, deien elles—, però les proves ens confirmaven que el tumor seguia una evolució ràpida. La meva dona hi anava els matins i jo hi anava cada tarda, encara amb la vaga esperança de poder-lo tornar a casa, ni que fos per alguns dies, però el que no em podia imaginar era que el trobés tan eufòric la tarda del 26 de novembre.

La porta de l'habitació estava entreoberta, tenia visita. Des del passadís, em va sobtar aquella xerrera tan animada, fins i tot amb algunes rialles. Sense deixar anar el pom de la porta, vaig comprovar que els dos visitants eren uns nebots per part de la mare, una parella amb qui no hi teníem grans confiança, però sí la complicitat que madura amb el temps. Estaven tots tres tan ficats en la conversa que no es van adonar de mi, dissimulat abans d'entrar.

Em semblava increïble, però el pare era qui portava la veu cantant i els altres li reien les gràcies. No em va ser difícil continuar al marge i afinar l'oïda. Quan vaig interpretar de què anava la conversa, és que no m'ho podia creure. Em vaig quedar paralitzat, mentre les paraules alegres del pare se m'anaven clavant al cervell:

«Sí, encara que us costi de creure, en aquella època que vam passar allà dalt el meu noi es va comportar com tot un home. Jo que el tenia per una criatura i reconec que en molts moments vaig tenir sort d'ell. No sé pas si hauria resistit jo sol. Les vam passar molt negres i jo em maleïa per haver-lo embarcat de mala manera... Bé, en realitat encara no sé si mai vaig ser allò que es diu un bon pare, perquè res ens va anar de cara amb els altres fills. Potser si no m'hagués discutit tant amb el Valeri, aquest no hauria acabat com va acabar. Però allà dalt, a Les Barreres, jo només havia de protegir l'últim fill que ens quedava i ni sabia com l'havia de tractar. Sovint pensava que si em veiés la dona, es posaria les mans al cap. És clar,

les dones en sabeu més, d'aquestes històries. Però la veritat és que el petit ens havia sortit de bona mena i encara em donava lliçons. De fet, havia sortit molt calcat al nostre Valeri, vull dir que era dels que estan fets per menjar-se el món, no com jo que sempre m'ha fet nosa...».

No sé què els havia explicat abans, ni tot el que els hauria acabat contant, però jo ja començava a tremolar de dalt a baix, començant per la mà arrapada al pom metàl·lic. No podia dissimular-me durant més estona. Amb un lleuger estossecc, amb un repic a la porta i amb l'empenta que vaig agafar, els parents es van tombar de seguida i el malalt va callar en sec. Era el fill que arribava de visita i tot eren cares contentes.

Vaig acabar d'entrar, amb el costum ben après en tantes tardes anteriors. Em vaig acostar al llit per fer-li un petó al front, com feia des de l'ingrés. No com quan el tenia a casa i no calia repetir aquell gest, potser perquè tots sabíem que l'avi no era gens petoner. A la clínica, en canvi, ell es deixava fer el petó, fins i tot crec que l'agraïa, però aquella tarda no va gastar gaires formalitats i em va rebre directament amb les dues mans enlaire, amb uns escarafalls d'alegria que no li havia vist mai. Com si parlés per a tota l'habitació plena de gent, va exclamar:

—Mireu qui arriba! El meu fill! El meu àngel!

Potser sí que feia aquella mica de comèdia de cara als forasters, però és que per a mi era inimaginable que pogués interpretar el més mínim teatre. Ell, d'una naturalesa tan austera.

Amb aquells gestos, era com si me l'haguessin canviat. Em costava d'entomar-ho. I tanmateix, li reconeixia una nova naturalitat. En tot cas, un paper que li sortia de molt endins. Però el notava tan espirotós que, si feia algun moviment inoportú, se li podia desconnectar la sonda. Vaig procurar que les mans li tornessin a reposar sobre els llençols, i ell prou que s'hi va avenir, però va continuar amb aquella eloqüència que enlluernava els parents. I a mi.

—Mira, justament ara els estava explicant aquella temporada que tu i jo ens vam amagar a Les Barreres. Oi que ens ho vam passar bé?

El matrimoni va confirmar que realment ens ho havíem d'haver passat molt bé, perquè el pare no en podia parlar amb millors paraules.

—I amb tant de detall que ho recorda tot —insistien, meravellats, i em felicitaven:— Quina memòria que té aquest home! Has d'estar content amb un pare tan orgullós de tu.

Jo només podia fer que sí amb el cap, i tant, mentre que per dins sentia la vergonya d'estar fora de joc. No era capaç de dir ni una paraula, amb aquell nus que se m'anava espesseint a la gola, mentre les mans del pare em tornaven a reclamar que m'hi acostés, que encara no havia acabat.

M'hi vaig acostar i amb les seves dues mans secalloses va atrapar la meua esquerra, amb molta força, tanta que la desco-neixia. Ja feia massa temps que havia deixat d'esperar d'ell allò que mai no havia tingut l'habilitat de donar-me.

I aquella tarda, amb els ulls ben encesos, va buscar els meus.

—Un dia hem de tornar a Les Barreres, eh, noi? Tots dos sols, ben sols.

Vaig fer que sí amb el cap, perquè, si aleshores hagués obert la boca, m'hauria posat a bramar.

No tornaria amb ell a Les Barreres, però aquella mateixa tarda a la sortida de la clínica, recordo que me n'hi vaig anar amb el pensament. No va ser un camí fàcil, perquè abans havia de reviure les circumstàncies que ens hi havien dut aquell setembre del 36.